

Kraków

3 dager i KRAKÓW

Nyt byen som det blir trist å forlate!

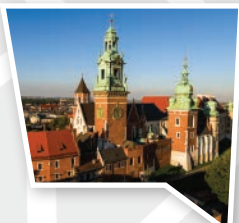

Tøyhallen

Mariakirken

Wawel

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Organizacja Narodów
Zjednoczonych
dla Wychowania,
Nauki i Kultury

Historic Centre of Kraków
inscribed on the World
Heritage List in 1978

Historyczne Centrum Krakowa
wpisane na Listę Światowego
Dziedzictwa w roku 1978

Kjære gjester!

Jeg er glad for å kunne ønske dere velkommen til Kraków: En by med fargerike tradisjoner og en mangefasettert kulturarv der Polens historie er konsentrert som gjennom en linse. En vesentlig del av byen har stått på UNESCOs verdensarvliste i mer enn 45 år, og selv et kort besøk her vil vise dere hva som lå til grunn for denne anerkjennelsen: Uvurderlige kulturminner som krever spesielt vern. Å oppdage dem betyr å ta en rolig spasertur gjennom de pittoreske gatene og observere hvordan byvevet har endret seg gjennom århundrene.

Men som hovedstad i Małopolska, en av de mest mangfoldige regionene i Europa, ser vi også fremover og er i stadig utvikling. Vi tilbyr fritidsmuligheter i tallrike parker og hager, et rikt utvalg av kulturarrangementer – fra internasjonale festivaler til intime museer med unike samlinger og et bredt spekter av underholdning for besøkende i alle aldre. Jeg oppfordrer dere til å utforske Kraków på en rekke forskjellige måter, fra «must-sees» til skjulte attraksjoner utenfor allfarvei. Til fots, på sykkel, med offentlig transport eller til og med... ved å seile på elven Wisła! Etter en opplevelserik dag vil jeg oppfordre dere til å smake på maten på spisestedene nedenfor Wawel, spesielt det regionale kjøkkenet, som har vunnet hjertene til matelskere fra hele verden.

Jeg ønsker dere et magisk opphold!

Aleksander Miszalski
Ordfører i Kraków

Tre dager i Kraków

Det er ofte slik at turister bare har noen få timer på å bli kjent med et sted som det er verdt å bruke en hel uke på. Ofte bruker de bare tre dager på å besøke en by som det tar måneder å bli bedre kjent med. De stoler da på tips fra tilfeldige rådgivere eller blir fort i reisehåndbøker, for selv det som heter «En helg i ...» er sjelden på mindre enn hundre sider med liten skrift. Turgåere prøver derfor å «stoppe tiden» ved å fotografere eller filme, og de flyr raskt rundt for **å se alt det viktigste, om enn på avstand**. En slik sightseeing etterlater tåkete minner som svekkes av tretthet, og en følelse av mangel.

Så hvorfor har vi utarbeidet denne brosjyren til dem som besøker byen vår? Vi lover ikke at turister som er utstyrt med denne brosjyren i løpet av tre dager kan utforske **Kraków grundig – byen som står på UNESCOs verdensarvliste**. Her er det tross alt mye å oppdage av turister. Det er mange monumenter som utgjør byens historiske struktur, et rikt kunst- og kulturliv. Det er en magisk atmosfære som gir travle innbyggere og tilreisende utallige muligheter til å stoppe opp og nyte synet ... Samtidig er Kraków kanskje

den eneste av de velkjente historiske byene der selv et kort besøk kan gi et vell av inntrykk og full og ekte tilfredshet.

Om det er det vi ønsker å tilby deg. Et slikt blikk på Kraków, som lar deg føle atmosfæren i byen: til tider lat, til tider full av hendelser, men alltid unik. La oss sammen prøve å ta en titt på Kraków. La oss finne ut de mest interessante måtene å tilbringe disse tre dagene på, og hvorfor det alltid er verdt å komme tilbake hit.

Ankomst og klima

Det er ikke vanskelig å komme seg til Kraków. Byen har alltid ligget i skjæringspunktet mellom viktige handelsruter, i krysningspunktet mellom kulturer og politisk innflytelse. I dag regnes byen som Polens viktigste turistdestinasjon. Byen har et nettverk av jernbane-, vei- og flyforbindelser samt den internasjonale lufthavnen Kraków-Balice – den nest største i landet når det gjelder størrelse og antall passasjerer. Alt dette gjør Kraków til en av de lettest tilgjengelige byene i denne delen av Europa. En annen praktisk tilpasning er **motorveien A4** og attraktive flyforbindelser ut i verden. Etter at man har landet, kan man ta et spesialtog som tar de reisende fra flyplassen **til byens sentrum på noen få minutter**. Kraków har også godt utbygd **kollektivtransport**, som ifølge Eurostat er **en av de best vurderte i Europa og den beste i Polen**. Dette åpner en rekke muligheter for turister som kommer hit fra både nære og fjerne verdenshjørner. Et opphold i Kraków kan se forskjellig ut, ikke bare når det gjelder formålet med ankomsten eller overnattingsstedet. Det avhenger også av vær, ukedag og årstid. Det er verdt å vite at temperaturen i Polen om vinteren kan synke til under -20°C , og om sommeren er det ofte over 30°C .

Dette er påvirket av den geografiske beliggenheten. **Kraków er hovedstaden i Małopolska** – et høyland, en delvis fjellrik region med mange kur- og rekreasjonssteder samt gårdsturisme. Dette gjør at det både om sommeren og om vinteren lønner seg å kombinere et besøk i byen med ferie i fjellet.

den internasjonale lufthavnen Kraków-Balice

Å bo komfortabelt

Kraków **har den beste turistbasen i Polen**, skreddersydd for turister med ulik økonomi. I sentrum og i umiddelbar nærhet er det **flere titalls hoteller av høy standard**. På den andre siden finnes det her mange koselige objekter som ligger rett ved hovedtorget, slik at man kan starte sightseeingen umiddelbart etter frokost. Et rikt tilbud av vandrerhjem og leiligheter er spesielt populært i Kazimierz-bydelen i Kraków. Man finner et godt tilbud når som helst på året. På nesten alle av disse stedene finnes det **gratis Internett**, slik som på mange av Krakóws kafeer og restauranter. I utvalgte områder av byen kan man bruke gratis, trådløs kommunikasjon. **Gratis applikasjoner til mobiltelefonen**, som den offisielle byappen Krakow.pl, hjelper deg med å utforske byen på egen hånd. Du kan også planlegge oppholdet i byen ved hjelp av nettstedet www.krakow.travel. Her finner du en rekke ideer til hvordan du kan besøke byen, og viktigst, informasjon som alle turister kan ha nytte av. **Med tanke på mennesker med spesielle behov ble det etablert Den kongelige ruten for turister med nedsatt funksjonsevne** – en rute for folk med synshemming og bevegelsehemming. Den består av tolv modeller av karakteristiske steder i Kraków. De støpte bronsemodellene av Barbican og Mariakirken følges av beskrivelser av monumentene på polsk og engelsk og i punktskrift (på polsk og engelsk).

Krakóws gamleby og Kazimierz er preget av en enestående konsentrasjon av turistattraksjoner. Det er lett å gå avstanden mellom dem, og om nødvendig sørger det tette trikkenettet for at du kommer deg raskt fra ett sted til et annet. I rushtiden er dette vanligvis mer effektivt enn å ta drosje. På de viktigste holdeplassene finnes det billett-automater der du kan kjøpe billetter med kort eller kontanter. Automatene har også oppdatert grunnleggende turistinformasjon.

en modell for folk med nedsatt funksjonsevne

www.krakow.pl
www.krakow.travel

Hovedtorget

Krakóws majestetiske hovedtorg er utvilsomt **et unikt sted i verdensskala**. Det er kjent over hele verden og tiltrekker seg folkemengder hver dag. Ifølge organisasjonen Project for Public Spaces, som i 30 år har arbeidet for å rehabilitere offentlige byrom, er torget også anerkjent som et av «de beste torgene i verden».

Hovedtorget og gatenettet som utgjør gamlebyen, ble anlagt i 1257 da byen ble grunnlagt etter Magdeburg-rettighetene. **Tøyhallen Sukiennice** som ligger midt på torget, har overlevd helt til i dag. Det har vært et handelssted i århundrer, og i dag kan du kjøpe lokale suvenirer her. I mer enn hundre år har tøyhallen Sukiennice fungert som hovedkvarter og er i dag en av avdelingene til Nasjonalmuseet i Kraków. Landskapet utfylles av den lille, karakteristiske **St. Adalbert-kirken** (hvor det er gjort viktige arkeologiske funn), det ensomme tårnet til rådhuset som ble revet ned på 1800-tallet, og selvfølgelig et av Krakóws symboler, det vil si **Mariakirken**, med sine høye tårn som ruver over byen. Det var her Nürnberg-mesteren Wit Stwosz skapte sitt livsverk. **Det monumentale alteret tiltrekker seg tusenvis av turister hver dag**. Noen av Krakóws legender og tradisjoner, samt mange historiske hendelser, er knyttet til hovedtorget.

Hovedtorget er det største middelalderetorget i Europa: Det måler 200 ganger 200 meter. Størrelsen og den ekte arkitektoniske og urbane utformingen som er bevart, gjør det til et unikt sted i verdensskala.

Under hovedtorget ligger det et museum med en turistrute. Det ligger på 5 meters dybde, har et areal på nesten 3500 kvadratmeter og viser en moderne multimedieutstilling som heter «I fotsporene til Krakóws europeiske identitet». Utstillingen slår publikumsrekorder, og museet har allerede hatt nesten 4 millioner besøkende.

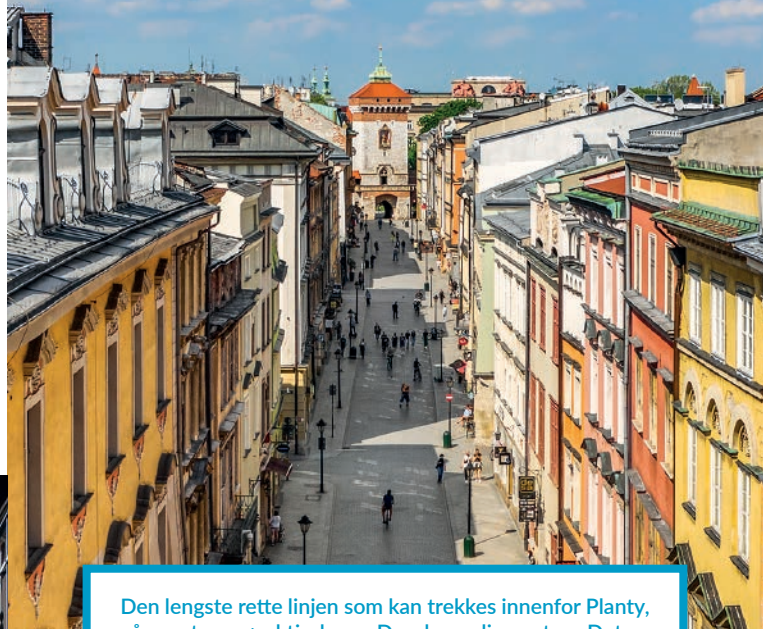
Til dem henviser f.eks. **trompetsignalet som spilles hver time** fra et av Mariatårnene, **Lajkonik-toget** i juni, **innsettelsen av jakkongen i skytterforening** eller **julekrybbekonkurransen**. Nesten alle bygningene rundt torget er flere hundre år gamle monumenter. De huser bl.a. Krakóws museum og Det internasjonale kultursenteret, bokhandlere, butikker, restauranter og kafeer.

Når du vandrer rundt på torget, er det verdt å legge merke til bygårdenes frontoner, portaler, vinduer og tak. Interiøret i bygårdene er preget av velbevarte eller nennsomt restaurerte, arkitektoniske detaljer. Kafene og restauranthagene som omgir torget, innbyr til et besøk. Noen av dem holder åpent nesten hele året fra tidlig morgen til sen kveld, med en kort pause i perioden med den strengeste frosten. Om vinteren forflytter stamgjestene seg til **kjellere som er karakteristiske for Krakóws sentrum**. Her kan du også høre konserter, som regel jazzkonserter, ettersom Krakóws aktive musikkmiljø har gjort byen til **hovedstad for polsk jazz**. På kvelds- og nattstedet blomstrer det her også et uteliv i klubber. Vi har tross alt over 130 000 studenter i byen.

Torget er en møteplass. Sommerfestivaler, konserter, messer, presentasjoner og fester bidrar til dette. Kraków-innbyggere møtes ofte «ved Adas», altså ved Adam Mickiewicz-monumentet.

Krakóws unike atmosfære preges i stor grad av byens utforming. Området som er omgitt av **Planty**, regnes som selve sentrum av byen. Det er et frodig, grønt område og samtidig en bypark som strekker seg fra Barbican i begge retninger opp til Wawel-høyden. Planty er en uregelmessig oval, som er litt langstrakt mot elven Wisła. Gamlebyen ble bygget på 1800-tallet på stedet til de nedrevne bymurene som omringet gamle Kraków. I et område på 1500 ganger 800 meter, der nesten hver eneste

Den lengste rette linjen som kan trekkes innenfor Planty, går nesten nøyaktig langs Den kongelige ruten. Det er den eldste og sannsynligvis mest kjente turistveien.

bygning er et monument, finnes det et titalls av museer og gallerier, flere kirker, teatre, kinoer, bokhandlere, antikvitetsbutikker og kjøpesentre. Turister kan nyte gater fulle av butikker, hundrevis av kafeer, restauranter og puber. Alt dette assosieres uimotståelig med en liten by. Derfor blir turister ofte overrasket over størrelsen på Kraków og omegn, som har nesten 1,5 millioner innbyggere. Selve byen har rundt 800 tusen innbyggere.

Denne inndelingen av **sentrum gjør det enkelt å utforske byen**. Den lengste rette linjen som kan trekkes innenfor Planty, går nesten nøyaktig langs Den kongelige ruten – den eldste og sannsynligvis mest kjente turistveien. Den går fra St. Florians kirke ved Jan Matejko-plassen og gjennom Florianporten.

Det eneste godt bevarte fragmentet av de mektige forsvarsmurene huser Arsenal. I dag er det en del av Prins Czartoryski-museet, en filial av Nasjonalmuseet i Kraków. Ruten fortsetter langs Florianska-gaten til hovedtorget, og deretter langs Grodzka- og Kanonicza-gatene til Wawel-slottet.

Den kongelige ruten er en historisk og legendarisk rute som forbindes med den tidligere polske hovedstadens storhetstid.

TUR 3

Wawel

Den historiske Wawel-høyden nås vanligvis via den korte og smale Kanonicza-gaten. Det er en av de viktigste, eldste og vakreste gatene i byen, med et utseende som har vært uforandret i århundrer. Den har forblitt autentisk og samtidig levende. Kanonicza-gaten er et eksempel på de positive endringene som har skjedd i Kraków på 2000-tallet. Omfattende renoveringer og bevaringsprosjekter avslører den sanne skjønnheten til de gamle bygårdene.

Inne i slottet er det også **utstillinger som absolutt må besøkes**: kongelige gemakker, en samling med østlig kunst og krigstroeer og en unik samling med flamske gobeliner. Det finnes også arkeologiske funn som vitner om kristendommens mer enn 1000 år lange tilstedeværelse i Polen.

Katedralen med de kongelige gravene, der Polens historie ser på oss, er også verdt et besøk. Den enorme Sigismund-klokken ringer på Wawel bare i forbindelse med de mest betydningsfulle hendelsene for landet og byen. Man trenger å bruke minst en halv dag på et overfladisk besøk av dette enestående stedet. Men selv om du må utsette besøket på Wawel til neste, lengre besøk i Kraków, er det i det minste verdt å gå inn i slottets murer om kvelden. Portene er åpne mye lenger enn utstillingene.

Katedralen med de kongelige gravene er også verdt et besøk. Når vi ser på herskernes gravsteder, får vi et innblikk i hele landets tusenårige historie.

Takket være dette kan du se den eksepsjonelt vakre **arkadegården**, katedralen, se på elven Wisła og de unike bygningene som står på den andre siden: det moderne kongressenteret ICE Kraków og Manggha-museet, som presenterer japansk kunst fra samlingen til den berømte samleren Feliks «Manggha» Jasieński. Etter å ha gått ned til elvebredden ser vi statuen av dragen fra Wawel og inngangen til dragens hule. Dette er et favorittmål for familieturer. **Det arrangeres et midtsommermarked her** i juni – et stort utendørsarrangement som refererer til slavernes liv.

En titt på planen over sentrum viser at området som dekkes av slottets murer, kan sammenlignes med arealet til hovedtorget.

Bydelen Gamlebyen omfatter også Kazimierz – det tidligere jødiske kvartalet. Du kommer dit ved å gå ned Wawel-høyden og følge Stradomska-gaten til krysset med Dietla-gaten. Etter tragedien under andre verdenskrig og nazistenes utryddelse av jødene ble Kazimierz forlatt og forfalt i flere tiår.

Den nåværende turbulente utviklingen i denne delen av byen ble avgjort av politiske endringer i 1980- og 1990-årene. **Kazimierz fant veien til kinolerretet takket være Steven Spielberg**, som filmet den prisbelønte «Schindlers liste» her. Den verdensberømte **jødiske kulturfestivalen**, som har vært arrangert siden begynnelsen av 1990-årene, fokuserer på historien og tradisjonene til menneskene som en gang bodde her. Festivalen byr på konserter, workshops, foredrag og utstillinger som tiltrekker seg publikum fra Polen og hele verden. Man kan i dag snakke om en gjenreise og bydelens nye ansikt.

Kazimierz er et levende bevis på de århundregamle tradisjonene for sameksistens mellom ulike nasjonaliteter og trosretninger. Her har to folkeslag og to store religioner levd i harmoni i århundrer. Det er her St. Katarinas kirke og Corpus Christi kirke vokser fram ikke langt fra synagogene, mens målet for opptøget på St. Stanislaus dag er St. Pauls Orden kirke «Na Skatce».

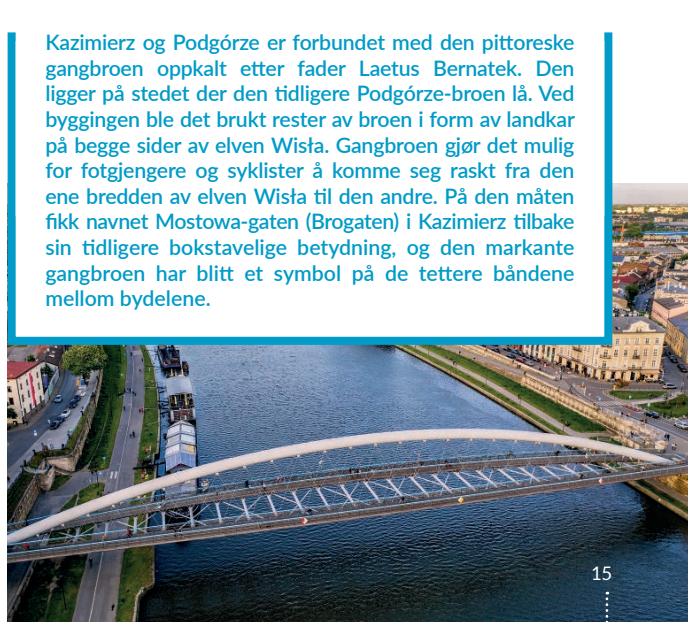
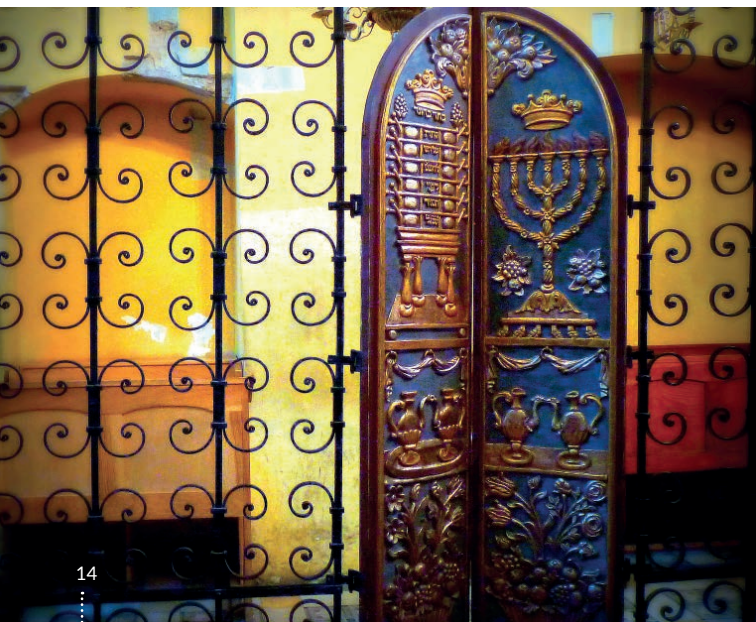
På kafeer, klubber og gallerier samles alle de som synes at hovedtorget og omgivelsene rundt er blitt for «turistifiserte».

Historien til de polske jødene, som i århundrer har bodd i Kraków, taler til oss fra hvert eneste hjørne av Kazimierz. Den kan kjennes i utformingen av de smale gatene og markedsplassene, i de små bygårdene, synagogene og de jødiske gravlundene.

Alle oppdager Kazimierz sin unike karakter på egen hånd. Eksklusive hoteller og restauranter ligger fortsatt vegg i vegg med håndverksverksteder, butikker fulle av originale suvenirer og kunstgallerier. For å oppleve dette er det verdt å ta en spasertur rundt Wolnica-plassen, langs Józefa-gaten og så besøke Szeroka-gaten. I Szeroka-gaten arrangeres det hvert år en avslutningskonsert under Den jødiske kulturfestivalen. Kazimierz er også et sted som alle som elsker antikviteter og diverse pyntegenstander setter stor pris på. Det arrangeres antikvitetsmesser hver søndag på Nowy-plassen og under den nærliggende Markedshallen i Grzegorzki.

Kazimierz og Podgórze er forbundet med den pittoreske gangbroen oppkalt etter fader Laetus Bernatek. Den ligger på stedet der den tidligere Podgórze-broen lå. Ved byggingen ble det brukt rester av broen i form av landkar på begge sider av elven Wisła. Gangbroen gjør det mulig for fotgjengere og syklistar å komme seg raskt fra den ene bredden av elven Wisła til den andre. På den måten fikk navnet Mostowa-gaten (Brogaten) i Kazimierz tilbake sin tidligere bokstavelige betydning, og den markante gangbroen har blitt et symbol på de tettere båndene mellom bydelene.

Podgórze ligger pittoresk til ved foten av Krzemionki – hvite kalksteinsklipper – og var en gang den høyre delen av byen Kazimierz. I 1784 erklærte den østerrikske keiseren Josef II ved et dekret at Podgórze var en fri kongelig by.

Det multinasjonale og tolerante samfunnet i Podgórze tiltrakk seg entreprenører, fabrikkere og håndverkere. Med sine ferdigheter og kunnskaper bidro de til byens utvikling og gjorde den kjent som «perlen i ringen av kommuner rundt Kraków». Slik ble Podgórze kalt på begynnelsen av 1900-tallet av Juliusz Leo, Krakóws daværende fremragende ordfører. Det var takket være hans innsats at sammenslåing av Kraków og Podgórze ble til den 4. juli 1915. Andre verdenskrig satte et tragisk preg på historien til Podgórze og dens innbyggere. Først i løpet av de siste tiårene har bydelen opplevd en langsom gjenreising.

Sykel- og gangbroen over elven Wisła er den beste måten å komme til hjertet av bydelen på. Fra gangbroens perspektiv kan vi til høyre se en bygård med to karnapper, kalt «Aleksandrowiczów» eller «Parisian» (1906). Til venstre finnes bygningen til den tidligere kraftstasjonen Podgórze (1900), som er den eldste bygningen av denne typen i dagens Kraków, integrert i den moderne formen til **den nye Cricoteka-bygningen**.

Podgórze er fortsatt koselig, grønn og mystisk samtidig. Den nygotiske formen av Josefs kirke på Podgórze-torget er et bevis på dette. Bygningen virker storslått. Dette er imidlertid et resultat av en optisk illusjon som skyldes torgets uvanlige trekantede form. En av de største bragdene i Podgórze er den berømte **Wojciech Bednarski-parken**, som ble anlagt på bunnen av et tidligere pukkverk av en lokal skolerektor og samfunnsarbeider, som den vakre parken nå er oppkalt etter. Det er **et av Europas første eksempler på gjenvinning av gamle industriområder**. I 2023 ble den åpnet for publikum etter en omfattende revitalisering. Parkens nabolag består av praktfulle villaer og grøntområder, altså en del av Podgórze er blitt utformet som en «byhage». For å bli bedre kjent med og forstå Podgórze er det verdt å besøke Podgórze-museet – en filial av Kraków-museet.

Herfra er det ikke langt til symbolet på Podgórzets historie – Lasota-høyden. Ved foten ligger den historiske gamle Podgórze-kirkegården, som ble anlagt rundt 1790. På høyden ligger **den mystiske Benedikt kirken fra 1000-tallet**. Det sies at det lille tempelet hjemsøkes av spøkelset til en prinsesse som på grunn av sine synder og sitt grusomme styre ikke har fått hvile den dag i dag.

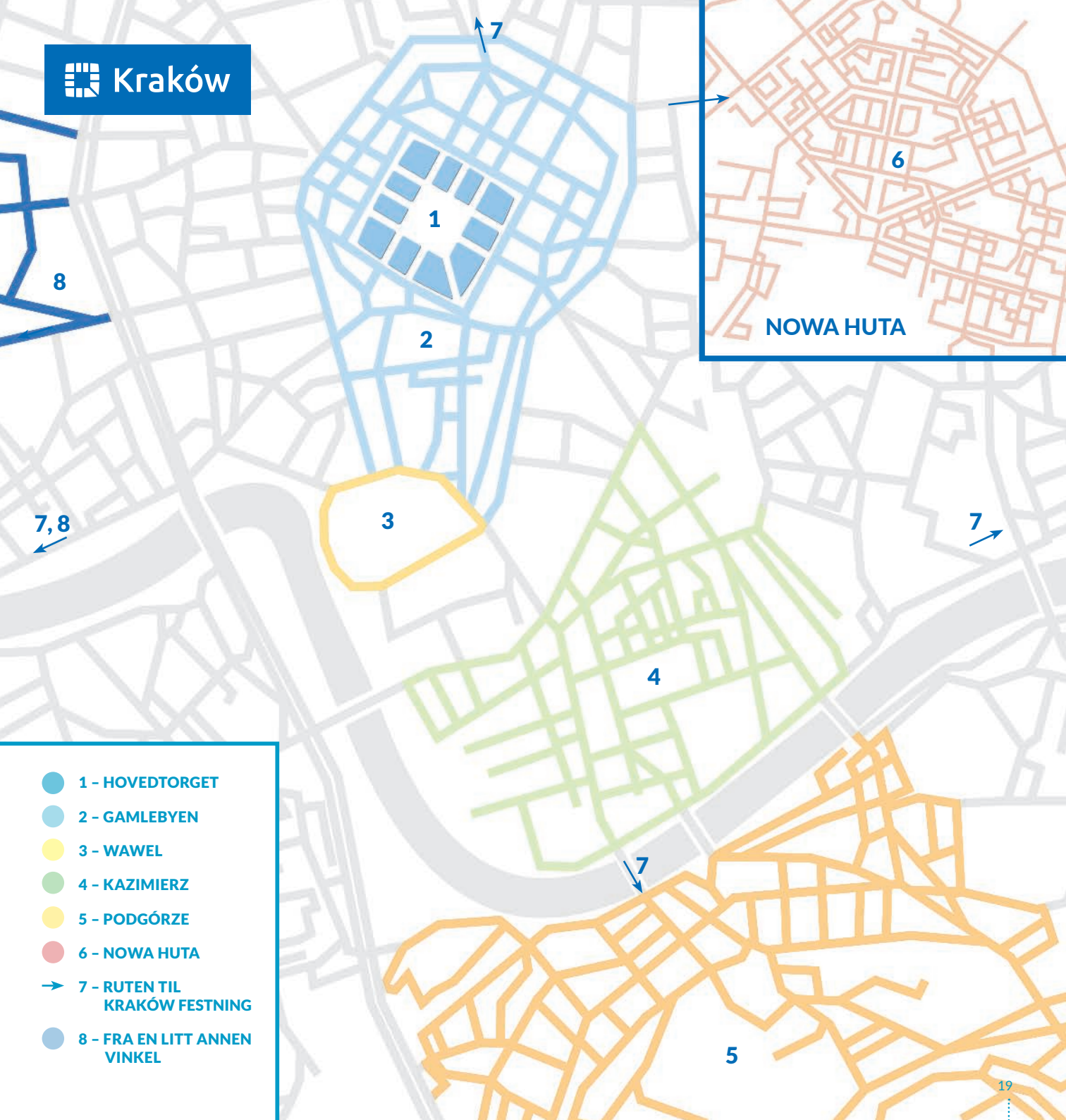
Ved siden av kirken ligger den unike bygningen til den østerrikske festningen 31 «St. Benedikt» i form av et artilleritårn. Herfra kan man også se **Krakus-haugen**. Gravhaugen er datert til rundt 600-tallet e.Kr, og ble lenge ansett for å være graven til den legendariske grunnleggeren av Kraków. Fra toppen av haugen kan man beundre panoramautsikten over byen, og på klare dager kan man til og med se Tatrafjellene. Ved foten av haugen ligger derimot pukkverket «Libana», som ikke lenger er i bruk. Det fantes en nazistisk tvangsarbeidsleir her for polakker (Baudienst) under andre verdenskrig. Leirscenene i Steven Spielbergs «Schindlers liste» ble filmet her, og det finnes fortsatt spor etter dem. På bunnen av pukkverket kan man fortsatt finne rester av filmscenografien, blant annet en leirvei dekket med kopier av jødiske gravsteiner.

Det finnes flere monumenter over den tragiske historien i Podgórze. **Gettoens helter-plassen var vitne til opprettelsen og de ulike fasene av likvideringen av gettoen** som ble etablert av de tyske nazistene (1941–1943). Her ligger «Apoteket under Ørnen» – i dag et museum – der Tadeusz Pankiewicz arbeidet. Denne polakken, som ble tildelt medaljen «Rettskaffen blant nasjonene», bodde og arbeidet frivillig i gettoen for å støtte den forfulgte jødiske befolkningen. Forfatteren beskrev sine minner fra de mørke dagene i boken «Apotek i Kraków-gettoen». Fortsettelsen på gettoens historie var den nazistiske konsentrasjonsleiren «Płaszów» (KL Plaszow), som fungerte fra 1942 til 1945. Det gripende monumentet «Hjerter revet ut», til minne om leirens ofre, kan sees i Kamieńskiego-gaten. **I den tidligere administrasjonsbygningen til Oskar Schindlers fabrikk**, i Lipowa-gaten 4, ligger derimot en avdeling av Kraków-museet som presenterer livet i byen under den nazistiske okkupasjonen. Den interaktive utstillingen «Kraków – okkupasjonstiden 1939–1945» tiltrekker seg flere tusen besøkende hvert år.

www.podgorze.pl
www.muzeumkrakowa.pl/oddzialy/muzeum-podgorza

Tadeusz Kantor Senter for dokumentering av kunst CRICOTEKA

- 1 - HOVEDTORGET
- 2 - GAMLEBYEN
- 3 - WAWEL
- 4 - KAZIMIERZ
- 5 - PODGÓRZE
- 6 - NOWA HUTA
- ➔ 7 - RUTEN TIL KRAKÓW FESTNING
- 8 - FRA EN LITT ANNEN VINKEL

NOWA HUTA

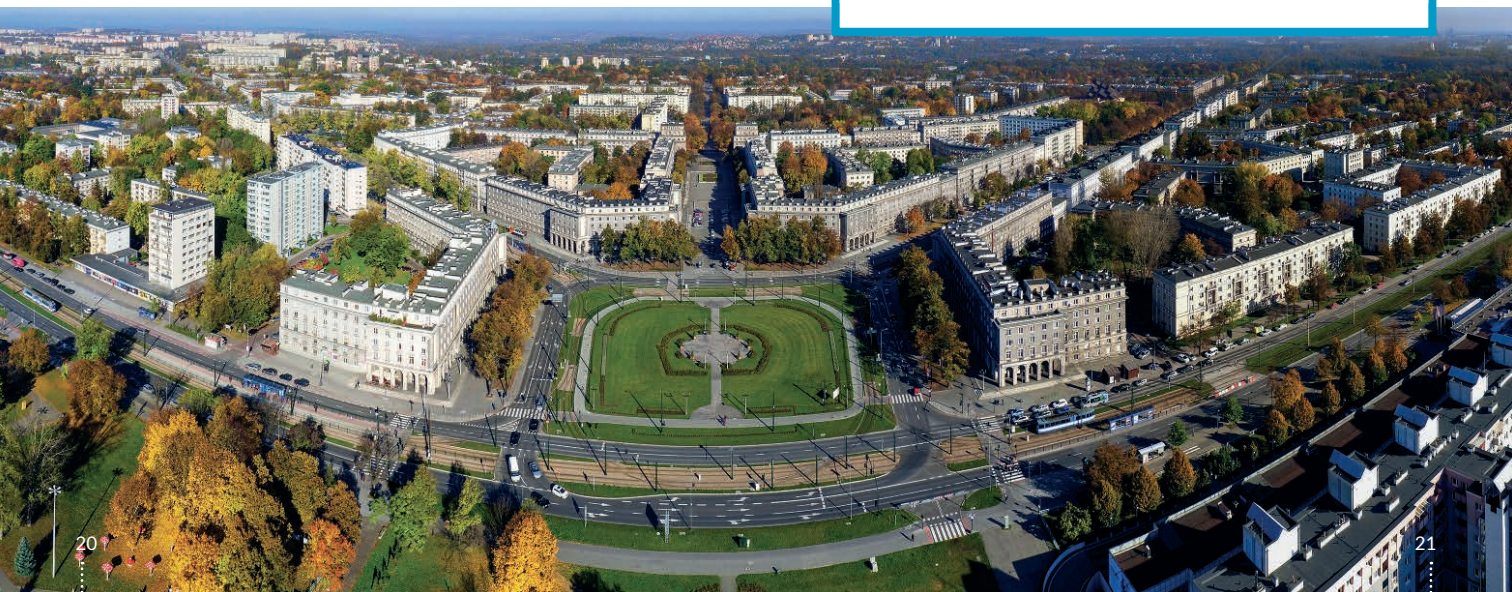
Nowa Huta

I 1949 bestemte myndighetene i Folkerepublikken Polen å bygge et metallurgisk kompleks og en ny by på fruktbar jord i landsbyene Pleszów og Mogiła i nærheten av Kraków. Nowa Huta skulle bli Polens visittkort i verden. Den tydelige byplanen og arkitekturen i sosialistisk-realistisk stil var basert på forbilder fra den hjemlige renessanse- og barokkarkitekturen, men også på det amerikanske konseptet med nabolagsenheter. Stiene i Nowa Huta strekker seg mellom gammel og moderne historie, vernede naturområder (Łąki Nowohuckie ved selve Sentralplassen) og minnet om industri som en gang var mektig.

Nowa Huta ble etablert på stedet der det tidligere lå over 30 landsbyer. Kulturarven er i stor grad bevart, med herregårder, landlige bygninger, religiøse bygninger og gravlunder. Blant disse kan nevnes den kalvinistiske menigheten i Łuczanie fra 1600-tallet, Branicki-herregården (1600-tallet) med renessansebod (tegnet av S. Gucci) og Badeni-herregården i Branice fra 1800-tallet, som i dag huser en filial av Krakóws arkeologiske museum som dokumenterer stor rikdom av lokale utgravninger. På vei tilbake fra Branice til sentrum av Nowa Huta er det verdt å se den forhistoriske, mystiske Wanda-haugen (600- eller 700-tallet), der man kan se et fantastisk panorama over industrivirksomhet. Ikke langt unna ligger også det mest verdifulle monumentet i Nowa Huta. Det er et cistercienser kloster fra 1200-tallet. Hvis du er på utkikk etter et sted å hvile, kan du besøke Zalew Nowohucki eller Przulasek Rusiecki.

Det mest interessante og komplette **prosjektet av sosialistisk-realistisk arkitektur i Nowa Huta er industrivirksomhetens administrasjonssenter**, også kjent som «Dogepalasset». Sentralplassen er derimot en slags historie om arkitekturen fra de siste 70 årene. På plassen og i de nærmeste omgivelsene finner vi vanlige eksempler på sosialistisk realisme. Blant annet bygningen til den tidligere kinoen «Światowid», som nå huser Nowa Hutas museum. I den representative Aleja Róż (Rosealléen) ble et stort Lenin-monument reist i 1973 og revet ned i 1989. I mellomtiden gjorde innbyggerne forsøk på å sprengre monumentet i luften. Men Nowa Huta handler ikke bare om sosialistisk realisme. Jesu hellige hjerte-kirken markerer de dramatiske hendelsene fra april 1960 – sammenstøtene mellom innbyggerne i Nowa Huta og militsen for å forsvare korset. Nowa Hutas kirker er en del av livet til Karol Wojtyła, som fra 1958 (da han ble biskop) viste særlig omsorg for innbyggerne i området. To tiår senere spilte de lokale kirkene en viktig rolle i etableringen av og aktivitetene til fagforeningen NSZZ «Solidaritet» og demonstrasjonene mot regimet i 1980-årene. Det var her i Nowa Huta at de som ble undertrykt av myndighetene fikk hjelp. Bortsett fra restene av de østerrikske festningene, som vi skriver om et annet sted, er det verdt å stoppe på veien tilbake til sentrum av Kraków for å se de unike samlingene til **Det polske luftfartsmuseet**. Museet ligger på tomten til den tidligere flyplassen Rakowice – Czyżyny og vekker oppsikt med sin originale bygning. Her finnes det **over 250 historiske fly og motorer, og området der museet ligger, er oppført i registeret over historiske monumenter.**

Innbyggerne i Nowa Huta er nå stolte av sin særegne lokale identitet. Man har også anerkjent Nowa Hutas arkitektoniske og urbane særpreg ved å tildele den tittelen «Historisk monument» i 2023.

Ruten til Kraków festning

Eventyrere inviteres til å utforske de mange festningsverkene som en gang forsvarte Kraków. Fra midten av 1800-tallet lå Kraków bare 7 kilometer fra grensen til Russland. Østrierne bestemte seg for å sikre byen med et system av festningsverk som de bygde ut i nesten 70 år, fra 1850 til 1916. Til å begynne med gikk forsvarslinjen langs dagens Aleje Trzech Wieszców. Restene av den tidligere kjernen av festningen er i dag bastionen «Kleparz» og ruinene av bastionen «Lubicz». Den teknologiske utviklingen hadde gjort festningsverkene ubrukelige allerede før 1900-tallet. Man begynte å bygge en ring av mer moderne festninger rundt byen og å bygge reservebygninger inne i byen.

Ved utbruddet av første verdenskrig besto den beskyttende ringen rundt byen av 32 festningsverk av ulike typer og formål, beskyttet av betongmurer og -tak med pansertårn. Inkludert

Bygningene som omgir Kościuszko-haugen, der man kan nyte en utsikt over Kraków, var tidligere festningsverk 2 «Kościuszko». Nå finnes det der Kościuszko-museet og en radiostasjon.

reservebygningene besto Krakóws festning av rundt 180 bygninger. I 1918 ble festningen overtatt av den polske hæren. Etter andre verdenskrig ble bygningene gradvis demilitarisert eller ødelagt.

Det er i dag cirka hundre bygninger igjen av gamle Krakóws festning som ble bygget i nesten 70 år. Sammen med Wawel-slottet, forsvarsmuren med Florianporten og Barbican utgjør de moderne Krakóws festning, en ny turistvei som gir innblikk i den unike arven fra byens tidligere forsvarsarkitektur.

TWIERDZA KRAKÓW

Det er også bevart festningsverk i området til dagens Nowa Huta. Det dreier seg om festningsverkene «Batowice» i os. Złotego Wieku, «Mistrzejowice» i nærheten av os. Piastów samt festningsverkene «Krzestawice» (et martyrsted under andre verdenskrig) og det nevnte «Grębatów».

De færreste er klare over at bygningene som omgir **Kościuszko-haugen**, også er det tidligere festningsverket nummer II, som huser Kościuszko-museet. Det er også verdt å påpeke det allerede nevnte **artillerifestningsverket «St. Benedikt»** på Lasota-høyden (Krzemionki). Det er **et unikt eksempel på en fortifikasjon fra midten av 1800-tallet**.

De rehabiliterte festningsverkene har fått nye funksjoner. Festningsverket «Borek» huser en filial av Podgórze kultursenter, mens det nærliggende Jugowice huser Kraków-museet og Speiderbevegelsens senter. I festningsverkene «Krzestawice» og «Olszanica» finnes det ungdomskultursentre. Fotografimuseet er i bygningene til det tidligere våpenlageret og skytebanen, og i forsyningskomplekset fungerer Hjemmearmeens museum.

I 2023 ble Krakóws festning kåret til Årets turistprodukt som et av de mest interessante stedene som er verdt å besøke i Polen.

Fra en litt annen vinkel ...

Krakóws sentrum byr på mange utsiktspunkter hvorfra man kan beundre panorama over byen. Det viktigste og mest kjente har lenge vært Kościuszko-haugen. Den er målet for mange utflukter. Herfra kan man se hele historiske og moderne Kraków. På toppen av haugen er det verdt å prøve å finne de karakteristiske punktene i Kraków som man kjenner fra før. **Hauger er en av Krakóws største turistattraksjoner.** To av dem – Krakus-haugen i Podgórze og Wanda-haugen i Nowa Huta – er **mystiske gravhauger fra førkristen tid**, reist av lokale stammer. Hva fikk de gamle innbyggerne i disse områdene til å gjøre en slik stor innsats? Kanskje er de rett og slett herskernes graver. De ble utvilsomt brukt strategisk som observasjonsposter.

Veien på den andre siden av elven Wisła tar deg til Tyniec, et tettsted med et mektig benediktinerkloster, der mange kulturelle arrangementer finner sted, blant annet berømte orgelkonserter om sommeren. Konsertene tiltrekker seg mengder av musikkelskere hvert år.

I moderne tid ble det reist flere konstruksjoner av denne typen, som en hyllest til nasjonale helter. Det dreier seg om den nevnte Kościuszko-haugen og Józef Piłsudski-haugen i Sowiniec. Den førstnevnte, som ble bygget i en tid da det polske territoriet ble delt mellom tre delingsmakter, var for polakkene et symbol på deres streben etter uavhengighet. Hvis vi forlater sentrum og går langs Piłsudskiego-gaten mot hovedbygningen til Nasjonalmuseet og det nærliggende jaggiellonske biblioteket, kommer vi til **Łłonia, en annen attraksjon i Kraków.** Når vi vandrer videre langs Dębniiki, kommer vi til Zakrzówek. Dette er i dag den mest populære badeplassen og stranden i Kraków, selv om den har en verdig konkurrent i form av «Lille Kroatia» på Bagry.

Łłonia, en stor eng én kilometer fra hovedtorget, fungerer som et rekreasjonsområde og et samlingssted. De pavelige messene som ble arrangert her med deltakelse av Johannes Paul II, samlet over en million mennesker hver gang. Her arrangeres alle slags festivaler. Łłonia ligger ved siden av H. Jordan-parken og kompleksene til idrettsklubbene Wisła og Cracovia. Det er her verdt å nevne 100-årsjubileumshallen til KS Cracovia 1906 og Idrettssenteret for folk med funksjonsnedsettelse. Fra Łłonia er det god utsikt over Kościuszko-haugen, hvorfra det i sin tur er en kort vei til Wolski-skogen. Det er et rekreasjonsområde av stor naturverdi. Her ligger også en dyrehage, Piłsudski-haugen og i nærheten – **renessansevillaen Decius med sin vakre, koselige park.** Veien på den andre siden av elven Wisła tar deg til Tyniec, et tettsted med **et mektig benediktinerkloster**, der mange kulturelle arrangementer finner sted, blant annet årlige orgelkonserter. Turstier utenfor byen er et forslag på varmere dager. Fra mai til september kan man også se alt dette fra dekket på turistskipene som seiler på elven Wisła.

Kulturelle Kraków

Kraków er en kulturhovedstad, et verdensvisittkort for polsk historisk arv. Byen har også blitt kjent som et eksempel på vellykkede investeringer. Det er bl.a. nye museer, nye stadioner og et kongressenter. Denne fremdriften samsvarer med utviklingen av kulturlivet. **Krakóws festivaler har gjort seg bemerket over hele verden.** Misteria Paschalia, Opera Rara, Polsk musikk-festival, Sacrum Profanum, Sommer Jazz Festival og Unsound – de byr på en musikalsk reise fra barokk til samtidsmusikk og tiltrekker seg tusenvis av tilhørere.

Festivalen Sacrum Profanum. Bildet tatt av Wojciech Wandzel for Festivalkontoret i Kraków

www.karnet.krakow.pl

Krakóws festivaler har på 2000-tallet gjort seg bemerket over hele verden.

Kraków har tittelen UNESCO-litteraturby. Det er i Kraków at en av de største bokmessene i landet finner sted samt litterære festivaler oppkalt etter de fremtredende polske forfatterne: Czesław Miłosz og Joseph Conrad. I Małopolska-regionens hovedstad konkurrerer de beste polske teatrene i festivalen Den guddommelige komedie. Off Camera Festival, Kraków Filmfestival og Filmmusikkfestival arrangeres også i byen. Byen tiltrekker seg filmskapere som vender tilbake til Kraków for å lage sine neste filmer.

Interiøret i ICE Kraków

Festivalen for jødisk kultur, som er en del av tradisjonen i Kazimierz og multikulturelle Galicja (slik ble regionen Kraków lå i, kalt under det østerriksk-ungarske monarkiet), eller den gledelige festivalen Wianki (Blomsterkranser) i Kraków viser at Małopolska-regionens hovedstad byr på unike opplevelser året rundt.

Med utsikt over Wawel

Tre dager i Kraków kan man tilbringe ved å jobbe uten å måtte gi opp utforskningen av byen. De mange historiske monumentene, den pittoreske regionen full av attraksjoner, det store utvalget av restauranter og hoteller, universitetene og de vitenskapelige mulighetene er Krakóws fordeler som tiltrekker forretningsfolk. Derfor arrangeres det mange konferanser og kongresser i Kraków. **Kongressenteret ICE som ligger på den høyre siden av elven Wisła,** er med sin uvanlige form og sin glassfoajé med uforglemmelig utsikt over Wawel og Kazimierz blitt et nytt **symbol på moderne Kraków, som er åpen for besøkende.** I ICE Kraków kan man arrangere lukkede møter for opptil tre tusen gjester. **Auditoriet med plass for 1800 personer,** et av de beste i sitt slag i Polen, har også blitt et sted for prestisjetunge konsserter. I teatersalen og andre rom i bygningen arrangeres en rekke forestillinger, show, messer og festivaler. Alt dette i hjertet av byen, med kort vei til flyplassen og motorveien. Programmet for arrangementene er tilgjengelig på nettsiden:

www.icekrakow.pl

Matturisme og klubber

I dag har Kraków uten tvil status som det viktigste senteret for matturisme, noe som bekreftes av tildelingen av to Michelin-stjerner til en av Krakóws restauranter i 2023. Dette er den første slike utmerkelsen i Polen. I 2023 ble hele 18 Kraków-restauranter oppført i den prestisjetunge røde guiden som utgis årlig. Det er to polske byer som spiller en viktig rolle – Kraków og Warszawa. Det er imidlertid til Kraków man spesielt kommer for å besøke en ikonisk eller splitter ny restaurant. Årsakene er enkle. Kraków har **så stor tetthet av restauranter, spisesteder, kafeer, puber og klubber i attraktive turiststrøk som man ikke finner i andre polske byer.** Dette er en magnet for de som ønsker seg gode matopplevelser i byen.

Dette middelhavsfenomenet gjør at det sosiale og kulturelle livet her er i full gang hele uken med en rytme som er unik i Polen. Studenter, forretningsfolk, lokalbefolkning og besøkende fester sammen i en egalitær, flerspråklig folkemengde. Krakóws mestere er dyktige til å lage retter fra mange land og kulturer, og ofte kombinerer de dem med polske mattradisjoner. Mange restauranter avliver den internasjonale myten om pierogi som det største polske bidraget til verdenskjøkkenet, og minner om legendariske polske supper, sauser eller viltkjøtt.

Marek Michalak under konserten i Piwnica pod Baranami

Symbolet på Krakóws mat er fortsatt «krakowski obwarzanek». Det er et tradisjonelt produkt med EU-sertifikat. Det er lett å få øye på salgsboder med obwarzanek i sentrum av Kraków. Historien om dette bakeproduktet og hemmelighetene bak oppskriften kan man finne på Levende obwarzanek-museet

www.muzeumobwarzanka.com

Pierogi derimot har sin store sommerfestival i Kraków. Under dette arrangementet viser kokker sin fantasi når de komponerer nye smaker av den tilsynelatende enkle retten.

Det er nettopp av disse grunnene at Kraków ble utnevnt til **Europas hovedstad for gastronomisk kultur 2019.** Małopolska-hovedstaden var den første byen som fikk denne æren.

European Capital
of Gastronomic
Culture
Krakow 2019

Besøkende som er på jakt etter kulinariske opplevelser i Kraków, vil ikke forlate byen skuffet. Restauranter, puber og klubber over hele byen holder høy standard og tiltrekker seg faste kunder. Eierne er opptatt av å sette et individuelt preg på sine lokaler, ofte med tematiske, uvanlige og overraskende innslag. Konserter, utstillinger og andre arrangementer arrangeres nesten overalt.

Sportslig tilbud

Cracovia Maraton, Tre haugens-løpet, finaleløpene i Tour de Pologne, **Kolna-banen for kanopaddling som er unik i Polen**, de store tradisjonene og de moderne stadionene til fotballklubbene Wisła og Cracovia utgjør byens sportslige ansikt utad, som har vært kjent for fanser i mange år. Det å komme til Wawel for å kombinere kulturell sightseeing eller matopplevelser med sport har blitt en svært populær form for turisme. Dette har blitt mulig takket være åpningen av Polens største **sports- og underholdningshall**. TAURON Arena Kraków er **et av de mest moderne anleggene i sitt slag i Europa**.

Hallen ligger halvveis mellom sentrum og Nowa Huta. Den kan nås med trikk fra nærheten av hovedtorget på noen få minutter. Tribunene har plass til over tjuen tusen mennesker. Idrettsutøverne er begeistret for den ivrige jubelen og den spesielle atmosfæren i hallen som er fylt av et flott publikum. Hallen har vært vertskap for arrangementer av ypperste klasse: de tredje europeiske leker og håndball-VM for menn i 2023, og den årlige ridefestivalen – Cavaliada. Fra begynnelsen av **har hallen også vært vertskap for globale rock- og popstjerner, som uttrykker sin forelskelse i Kraków på sosiale medier**. Bare i 2023 optrådte Peter Gabriel, Def Leppard, Iron Maiden, Sting og Depeche Mode i hallen. Den er også et sted for mange møter og kongresser. Programmet for arrangementer kan sjekkes på nettsiden:

www.tauronarenakrakow.pl

Religiøs turisme

Kraków har i århundrer vært sentrum for den polske staten og **hertet i den polske kristendommen**. I Krakóws historiske kirker finner man malerier og relikvier som er berømte for sin nådegave. De gamle tradisjonene knyttet til religiøse menigheter og klostre holdes i hevd, og opptog og friluftsmesser samler mengder av troende. Mange helgener og salige, som for eksempel hellige Stanislaus av Szczepanów og dronning Jadwiga, som er forevige i verdenshistorien, er knyttet til byen. Mange av dem fikk sitt siste hvilested i Krakóws kirker og gravlunder. Personligheten til Karol Wojtyła, senere pave Johannes Paul II, som ble kanonisert 27. april 2014, ble formet i denne byen. Paven kom alltid tilbake hit og ble ønsket velkommen av millioner av polakker. I Kraków, bare 15 minutter med trikk fra sentrum, ligger **Łagiewniki-helligdommen**. Det er **et av de største pilegrimssentrene i denne delen av Europa**. Det er et viktig senter for kulten av den guddommelige barmhjertighet og et minnested for den hellige Faustyna, forløperen for gjenopplivingen av denne kulten på 1900-tallet. Her ligger også Johannes Paul II-senteret – «Vær ikke redd!».

Det er derfor ikke overraskende at det var Kraków, i det offisielt erklærte Barmhjertighetens år (2016), utallige pilegrimer ble invitert til for å feire felles bønn og glede under Verdensungdomsdagene. I 2016 kom ungdommer fra nesten 200 land til Polen for å delta i den unike feiringen. Kraków og Małopolska ble besøkt av totalt flere millioner troende i løpet av disse dagene.

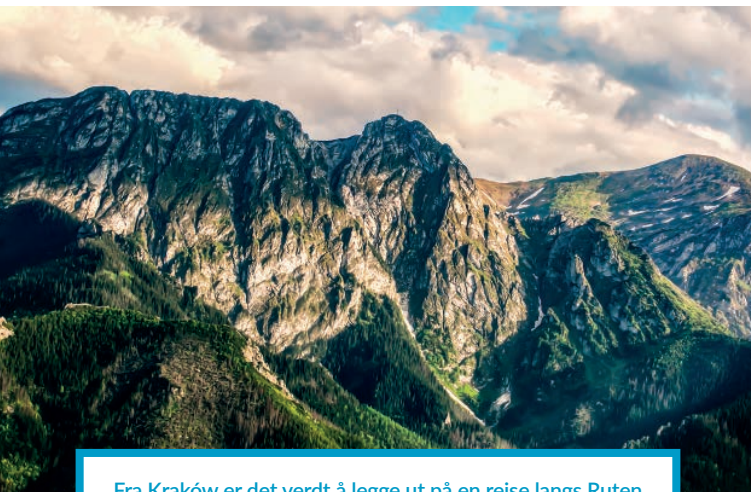
Under det totalitære styret glemte ikke Kraków sine åndelige røtter. Det ateistiske konseptet som lå til grunn for etableringen av «idealbyen» – Nowa Huta – lå i ruiner da regimet våget å heve hånden mot et beskjedent kors som innbyggerne hadde reist.

Utenfor byen

Populære reisemål utenfor Kraków bør heller ikke glemmes. De pittoreske Jura-dalene, samt Ojców og Pieskowa Skała, der det restaurerte slottet huser en filial av Kongeslott-museet i Wawel, er ofte turistmål. Svært ofte besøker man steder som er oppført på **UNESCOs verdensarvliste: Auschwitz-Birkenau-museet og saltgruvene i Wieliczka og Bochnia**. Til tross for at man må bruke en hel dag på å besøke dem, blir de ofte behandlet som obligatoriske punkter på reiseruten. På den samme listen står også regionens trehusbebyggelse og **det berømte landskapet i Kalwaria Zebrzydowska** oppført, med sin bemerkelsesverdige korsvei. Pilegrimene kommer også garantert til Wadowice, hjembyen til pave Johannes Paul II.

Utsikt over Tatrafjellene

Fra Kraków er det verdt å legge ut på en reise langs Ruten for trearkitektur i Małopolska. Den uvanlige turistruten omfatter 255 av de mest verdifulle og interessante historiske trebygningene: kirker, ortodokse kirker, klokketårn, villaer og friluftsmuseer.

Bare 100 kilometer skiller byen fra Tatrafjellene og Zakopane, kjent som Polens vinterhovedstad. Lignende avstander er det mellom Kraków og de mer intime og sjarmerende Pieninyfjellene, **de velkjente feriestedene Szczawnica og Krynica**, og også fjellstiene i Beskidy som ikke er så fulle av folk. Turister kan også velge mellom fire nasjonalparker: Tatra, Pieniński, Gorczański og Babiogórski. Dette er de mest verdifulle natur- og landskapsområdene i Małopolska.

Lokale tradisjoner som dyrkes overalt og et velutviklet turistgrunnlag gjør at hele regionen bidrar til møter med kulturarv og avslapning i kontakt med naturen. Małopolska byr på et mangfold som gjør den til en av Europas mest interessante regioner.

Byens informasjonsentre

I byens turistinformasjonsentre finner du kortere versjoner av reisehåndbøker om byen med praktiske tips og kontaktinformasjon samt kart over sentrum med markerte turistruter.

I det siste har de tradisjonelle, veletablerte rutene blitt supplert med nye forslag til turer rundt i byen, interessante på grunn av naturskjønne eller historiske aspekter og bl.a. knyttet til hendelser fra de siste tiårene.

www.infokrakow.pl

ul. św. Jana 2
tel. +48 533 826 409
jana@infokrakow.pl

ul. Szpitalna 25
tel. +48 533 818 291
szpitalna@infokrakow.pl

Kraków Story
Wypiański-hallen
pl. Wszystkich Świętych 2
tel. +48 501 238 632
kontakt@krakowstory.pl

Zgody 7
Osiedle Zgody 7
tel. +48 531 942 297
zgody7@infokrakow.pl

Viktige telefonnummer

Nødnumrene

Nødtelefon (allmenn): 112

Bypoliti: 986

Ambulanse: 999

Brann: 998

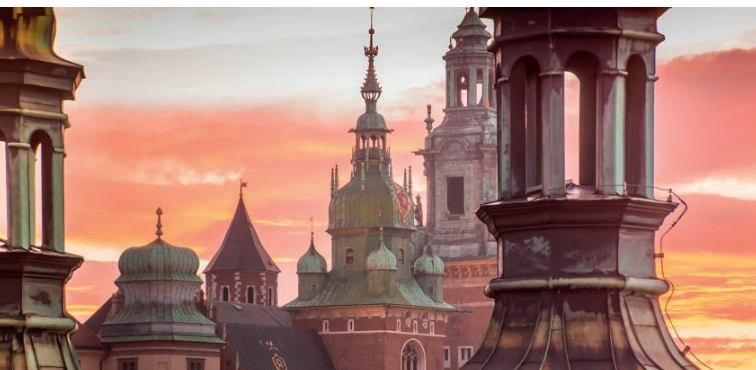
Politi: 997

Medisinsk informasjon:

tlf.: +48 12 661 22 40 (24 t)

Alle beskrivelsene av turistrutene presenterer vi på nettsiden:

www.krakow.pl

Kraków UNESCO World Heritage City

Since 1978 on the UNESCO
World Heritage List

www.krakowculture.pl

Tekst

Grzegorz Ślęcz, Melania Tutak – foreningen
PODGORZE.PL, Leszek J. Sibila – Krakóws
historiske museum, Jerzy W. Gajewski

Bilder

Kraków kommune sitt arkiv, Przemysław Czaja,
Radosław Kowal, Paweł Krawczyk, Ela Marchewka,
Barbara Radziszewska, Mateusz Torbus, Johannes
Paul II internasjonale lufthavn Kraków-Balice
(s. 4), Krakóws historiske museum (s. 7), Wojciech
Wandzel for Festivalkontoret i Kraków (s. 24)

Prosjekt

Artur Brożonowicz (Kraków kommune)

Kraków 2024, 6. utgave

ISBN: 978-83-67818-30-8

© Kraków kommune

Turistavdeling

gratis eksemplar

Kraków kommune
TURISTAVDELING

31-005 Kraków
ul. Bracka 10
tlf. +48 12 616 60 52
wt.umk@um.krakow.pl
www.krakow.pl

Postadresse:
31-004 Kraków
pl. Wszystkich Świętych 3-4

ISBN: 978-83-67818-30-8

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Organizacja Narodów
Zjednoczonych
dla Wychowania,
Nauki i Kultury

Historic Centre of Kraków
inscribed on the World
Heritage List in 1978

Historyczne Centrum Krakowa
wpisane na Listę Światowego
Dziedzictwa w roku 1978

Overnattingssteder i Kraków i appen
ekon.um.krakow.pl

Finn oss her:

/KrakowExperience

@krakowexperience

